

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy 92

Szerző: -k-a

Cím: Egy francia tudós fölfedezte Mátyás király népszövetségi tervzetét

Hely: Magyarországi Királyság

Idő: 1925

Forrás: Magyarország

Személy

Helyszám

1925. 9. 24.

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Egy francia tudós fölfedezte Mátyás király népszövetségi tervzetét

Páris, szeptember hó
(A Magyarország tudósítójától)

Degert francia történész érdekes aktára bukkant a párisi Bibliothèque Nationale-ban, ahol mostanában vizsgálták át egy Dupuy nevű mecénás hagyatékát. Degert felfedezését Ulysse Rouchon ismerteti egy folyóiratban s azt mondja, hogy a felszínre került okmányok az egész tudományos vitáknak nagy meglepetést fognak okozni, mert kiderül belőle, hogy a népszövetség gondolata pozitív terv formájában már a XV. században felmerült s ez a régi tervzet sokkal inkább támaszkodott az igazság és emberiség szellemére, mint a mostani népszövetség, amely győztes nagyhatalmak érdekeit szolgálja elnyomott kis népekkel szemben.

Degert felfedezésének reánk, magyarokra nézve külön érdekessége is van s ez az, hogy magyar király gondolata volt a népszövetség megteremtése!

A napfényre került okmányokból kiderül, hogy XI. Lajos francia király 1464 június hó 30-án, dompière-i kastélyában ünnepélyesen fogadta Antonio Marini-t, Magyarország királyának követét, aki király nevében, hosszú latin beszédben mondta el, hogy memorandumot hozott magával, amely egy népszövetség (congregatio concordiae), tervzetét foglalja magában. Magyarország királyának az lenne az óhaja, hogy Európa összes keresztény fejedelmei állandó kongresszust létesítsenek, hogy közös érdekeiket megbeszéljék, az ellentéteket békésen kiegyenlítsék s a pogány világgal szemben, amely a

kereszténységet fenyegeti, egységesen lépjenek fel szükség esetén.

A memorandumot teljes egészében megtalálták a Dupuy-féle hagyatékban. A tervzetet a magyar király minden részletében kidolgoztatta.

A népszövetség alapító államai Franciaország, Lengyelország, Csehország, Velence és Magyarország lettek volna.

Ez a középkori népszövetség két szervből állt volna, mégpedig a bírói testületből és a nagytanácsból (consistorium), amelyben minden állam képviselője egyenlő jogokat élvez. A békének feltétele, hogy ilyen testületben ne legyenek kisik és nagyok — mondja a memorandum. A bírói testület ítélezései a nagy tanács általános határozatai alapján történének, azonkívül pedig a törvényt a bíróság maga-magának alkotná ítéleteivel — de naturae gremio.

Mátyás király tervének részletei

Ez a XV. századbeli terv arra is gondolt — ami a mai népszövetséget korántsem jellemzi, — hogy ez az itélkezés ex chatetra történjék és semmiféle huzavonának helye ne legyen. A nemzetek érdeke, hogy vitáik hosszúra ne nyuljanak. A bírói testületet végrehajtó bizottság egészíti ki, amely magukból a népszövetségi államok fejedelmeiből áll, akiket a keresztényi érdek és saját szavuk kötelez az ítéletek azonnali végrehajtására.

A népszövetségnek minden keresztény fejedelem tagja lehet, de bármily hatalmas nemzet uralkodója

legyen is az illető, csak egy szavazata lehet.

A tervzet szerint a fejedelmeket követek helyettesíthették volna. A népszövetség Baselen tartotta volna iléseit az első öt évben — a következő öt esztendőben Franciaországban, azután Itália valamelyik államában.

Kötelező döntőbiróság

A népszövetség költségeit — mondja a memorandum, — a fejedelmek közösen viselik. Amennyiben valamelyik állam a népszövetség ítéletének nem vetné alá magát, ez casus belli-t jelent az összes többi államra nézve, s a büntető hadjáratot a többi állam közösen, közös költséggel viselné.

A casus belli lehetséges esetét különben felsorolja a memorandum, amely azonban nem tartja valószínűnek, hogy háborura okot adó eset előfordulhasson, miután a fejedelmek keresztényi esküvel vetnék alá magukat a közös határozatoknak.

Amennyiben két fejedelem között vita támadna, a nagy tanács igyekezne kibékíteni őket. Ha ez nem sikerülne, a népszövetség bírósága ítélezik.

A békezaró fejedelmeket a népszövetség minden esetben bojkottálná — az illető nem kaphatna menedéket egyetlen olyan államban sem, amely tagja a szövetségnek, s nem lehetett volna újra felvenni a tagok sorába, amíg ki nem állotta a büntetést, s meg nem fizette a bíróságot, amit kiszabnak rá.

XI. Lajos nagy lelkesedéssel fogadta a tervet, amelynek alapos megfontolását Pierre de Morvillier

kancellárna, Jean Balue és Louis d'Harcourt királyi tanácsadókra bízta.

A királyi tanácsadók azonban úgy találták, hogy a terv »háborura vezetne«. Tudniillik a tervet erősen pártfogolta Podjebrád György cseh király, akinek éppen akkor konfliktusa volt a pápával, mert megtűrte országában, sőt védelmezte a huszszitákat. Kényes dolog lett volna a cseh királyt felvenni a szövetségbe, míg a pápával hadilábon áll. Ad acta tettek az ügyet.

Azonban XI. Lajosnak annyira tetszett a terv, hogy egy év múlva ismét elővette s két másik tanácsadójának adta át, hogy vizsgálják meg. Olyanoknak, akiket nem nagyon feszélyezett az egyházi érdek. Hugues Mancip, Bournazel ura, Robert Barte, Roche ura azonban úgy látszik, »elsüllyesztették« a kényes iratot, soha többé szó nem esett róla. A cseh király sem törődött vele, mert 1864 július 18-án sikerült megújítania a szövetséget Franciaországgal, amely az előző évben még vesztélyben forgott.

Degert felfedezése a magyar történelemnek szép feladat elé állítja. A középkori népszövetségi terv ugyánlatszik magyar gondolat volt, amely aztán megmozgatta az egész európai diplomáciát. Izgatón érdekes probléma a magyar király szerepe, a nagy kérdés, hogy mi vezetett erre a »modern« gondolatra, kik dolgozták ki a memorandumot, amely a franciák szerint jogi remekműve.

Aki tudja, hogy Mátyás király milyen realpolitikát folytatott, az kitalálja, hogy az egész népszövetségi terv egy lánészeme volt annak a messzeágazó diplomáciai törekvésnek, amellyel az európai keresztény fejedelmek szolidáris hatalmát akarta egyesíteni a legnemzetibb magyar politika érdekében; a török veszedelem leküzdésére.

A középkori tervből egyébként szomorú vigasztalásként derül ki, hogy a mindig lojális, igazságszerető, méltányos magyar nemzet sokkal emberesebb és őszinte szándéku népszövetséget akart létrehozni, mint amilyen most boldogítja az emberiséget — az elnyomó hatalmak szolgálatában.